

примноження початкових інвестицій від інвесторів, повністю забезпечують процес комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, беруть на себе всі ризики процесу комерціалізації. Саме ці суб'єкти перетворюють об'єкти інтелектуальної власності на інтелектуальний капітал, який приймає участь у суспільному виробництві та забезпечує отримання додаткових прибутків);

4. *суб'єкт-фіскал* (у даному випадку державу слід розглядати як суб'єкта, що виконує фіскальну функцію, оскільки процес комерціалізації тягне за собою низку оподатковуваних господарських операцій. Також не варто забувати і про регулюючу функцію держави, завдяки якій розроблені нормативно-правові акти формують законодавче підґрунття для регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності).

Висновки. Автором здійснено огляд наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених щодо питань суб'єктного складу відносин у сфері комерціалізації інтелектуальної власності. За результатами проведених досліджень запропоновано згрупувати суб'єкти відносин з приводу комерціалізації інтелектуальної власності залежно від їх участі у цьому процесі. За авторським баченням виокремлено чотири групи суб'єктів у процесі комерціалізації інтелектуальної власності: суб'єкт-творець, суб'єкт-інвестор, суб'єкт-економіст і суб'єкт-фіскал.

Література

1. В. Вірченко. Суб'єктний склад відносин інтелектуальної власності / Вірченко В. // Теоретичні та прикладні питання економіки. — 2014. — №1 (28). — С. 222—235.
2. Елисеев А.Н. Институциональный анализ интеллектуальной собственности: учеб. пособие / А.Н. Елисеев, И.Е. Шульга. — М. : ИНФРА-М, 2005. — 192 с.
3. Интеллектуальная собственность / под общей ред. С.С. Гребенкина. — Донецк : РВВ Дон ИЗТ, 2005. — 199 с.
4. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / Г.М. Остапович, О.М. Стороженко, Г.В. Уманців, О.В. Фоміна. — К.: Київ. нац. торг.-ек. ун-т, 2012. — 456 с.
5. Інформаційне суспільство. Дефініції: людина, її права, інформація, інформатика, інформатизація, телекомунікації, інтелектуальна власність, ліцензування, сертифікація, економіка, ринок, юриспруденція / [Брижко В.М., Гальченко О.М., Цимбалюк В.С., Орехов О.А., Чорнобров А.М.] ; за ред. Р.А. Калюжного, М.Я. Швеця. — К. : Інтеграл, 2002. — 220 с.
6. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності; ВО інтелектуальної власності; Конвенція, Міжнародний документ від 14.07.1967 р. — Електронний ресурс. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_169
7. Н. Мироненко. Поняття суб'єктів права інтелектуальної власності та критерії їх класифікації / Мироненко Н. // Теорія і практика інтелектуальної власності. - №2. — 2009. — С. 11—24.
8. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_123
9. Фейгельсон В. М. Методика и практика экспертизы объектов техники на патентную чистоту [Текст] / В. М. Фейгельсон ; Российское агентство по патентам и товарным знакам. Информационно-издательский центр. — М. : ИНИЦ Роспатента, 2001. — 342 с.
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
11. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А.А. Чухно. — К.: Логос, 2003. — 632 с.

УДК 005.336.4:330.14

Ольга Анатоліївна Ніколайчук

канд. екон. наук, ст. викл. кафедри економіки та стратегії підприємств

Криворізького економічного інституту

ДВНЗ «Криворізький національний університет», olganicolaychuk@rambler.ru

**ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ
ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

**ОРГАНИЗАЦИЯ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ КАПИТАЛОМ
ПРЕДПРИЯТИЙ КАК ИНСТРУМЕНТ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ**

**ORGANIZATION OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF INTELLECTUAL CAPITAL
OF ENTERPRISES AS AN INSTRUMENT FOR ACTIVIZATION
OF INNOVATIVE DEVELOPMENT**

Анотація. Розглянуто роль управління інтелектуальним капіталом в умовах інноваційної економіки. Обґрунтовано авторський підхід щодо алгоритму організації впровадження та функціонування підсистеми ефективного управління інтелектуальним капіталом підприємств.

Аннотация. Рассмотрена роль управления интеллектуальным капиталом в условиях инновационной экономики. Обоснован авторский подход к алгоритму организации внедрения и функционирования подсистемы эффективного управления интеллектуальным капиталом предприятий.

Abstract. The role of intellectual capital management is discussed in the innovation economy. The author's vision of the algorithm of the organization for the implementation and functioning of the subsystem effective management of intellectual capital of enterprises is substantiated.

Інноваційна діяльність є запорукою успішного розвитку підприємства будь-якої галузі економіки. Реалізація інноваційних процесів вимагає не тільки вагомих фінансових витрат, але й використання певних організаційно-економічних інструментів. На рівні підприємства інтелектуальний капітал стає головним джерелом конкурентних переваг і реалізації інновацій, а відповідна підсистема управління інтелектуальним капіталом — ефективним організаційно-управлінським інструментом розвитку підприємства та підвищення його конкурентоспроможності.

Інтелектуальний капітал є предметом обговорення багатьох теоретиків і практиків управління, зокрема [1—3]. Однак незважаючи на численні дослідження з даної проблематики, залишаються не повністю вирішеними питання щодо розробки та впровадження підсистеми управління інтелектуальним капіталом, що актуалізує проблему необхідності формування відповідного організаційного алгоритму.

Загальний алгоритм організації впровадження та функціонування підсистеми управління інтелектуальним капіталом на підприємствах (далі — СУ ІК), на думку автора, повинен передбачати послідовність дій, наведених на рис. 1. Він включає три основних етапи: впровадження СУ ІК, етап СУ ІК та етап контролю за СУ ІК.

Серед основних дій на першому етапі — етапі впровадження підсистеми управління інтелектуальним капіталом можна виокремити:

1. Формування стратегії підприємства на основі аналізу зовнішнього середовища підприємства та ретроспективного оцінювання тенденцій внутрішнього середовища діяльності підприємства — здійснюється акціонерами та внутрішніми стейкхорлдерами підприємства.

2. Встановлення стратегічних цілей щодо управління інтелектуальним капіталом. Реалізація даного етапу здійснюється підсистемою стратегічного управління підприємства.

3. Прийняття рішень щодо впровадження підсистеми управління інтелектуальним капіталом — здійснюється керівництвом підприємства.

4. У подальшому даним рівнем управління здійснюється збір і підготовка інформації щодо ресурсного забезпечення впровадження СУ ІК — виконується відділом з управління інтелектуальним капіталом на підприємствах.

5. Формується загальна концепція впровадження та функціонування підсистеми управління інтелектуальним капіталом — здійснюється вищим керівництвом підприємства.

6. На наступному етапі відбувається розробка та обґрунтування організаційного, інформаційного та методичного забезпечення СУ ІК для конкретного підприємства проводиться відділом з управління інтелектуальним капіталом. На даному етапі здійснюється розробка та доведення до підрозділів підприємства відповідних інструкцій, вказівок, рекомендацій та інших документів щодо забезпечення практичного впровадження СУ ІК.

7. Далі відбувається апробація базових процедур СУ ІК і визначається її відповідність загальній концепції впровадження та функціонування СУ ІК підприємства.

8. У випадку встановлення відповідності проведеної апробації сформованої СУ ІК загальній концепції, відбувається на рівні вищого управління підприємства ухвалення господарського рішення щодо затвердження базових процедур СУ ІК.

Другий етап — етап функціонування СУ ІК передбачає виконання таких управлінських дій: відбувається збирання інформації для проведення оцінки ефективності функціонування СУ ІК, що здійснюється відділом з управління ІК; проводиться визначення поточного рівня розвитку інтелектуального капіталу та його відповідність встановленим нормативам розвитку; в разі встановлення відповідності відбувається функціонування в режимі підтримки поточних параметрів розвитку інтелектуального капіталу; якщо оцінка незадовільна, то необхідним є розробка та обґрунтування управлінських рішень щодо коригування параметрів розвитку ІК з боку вищого керівництва, їх подальша реалізація та функціонування в режимі підтримки поточних параметрів розвитку ІК.

До функціональних обов'язків контроль-блоку належить здійснення моніторингу руху інтелектуального капіталу на підприємстві, оцінювання результативності стратегії розвитку інтелектуального капіталу, здійснення внутрішнього контролю і реагування на його результати. В разі встановлення її ефективності та відповідності встановленим цілям відбувається підтримка досягнутих параметрів розвитку інтелектуального капіталу. У випадку незадовільної оцінки слід перейти до етапу формування загальної концепції впровадження та функціонування СУ ІК.

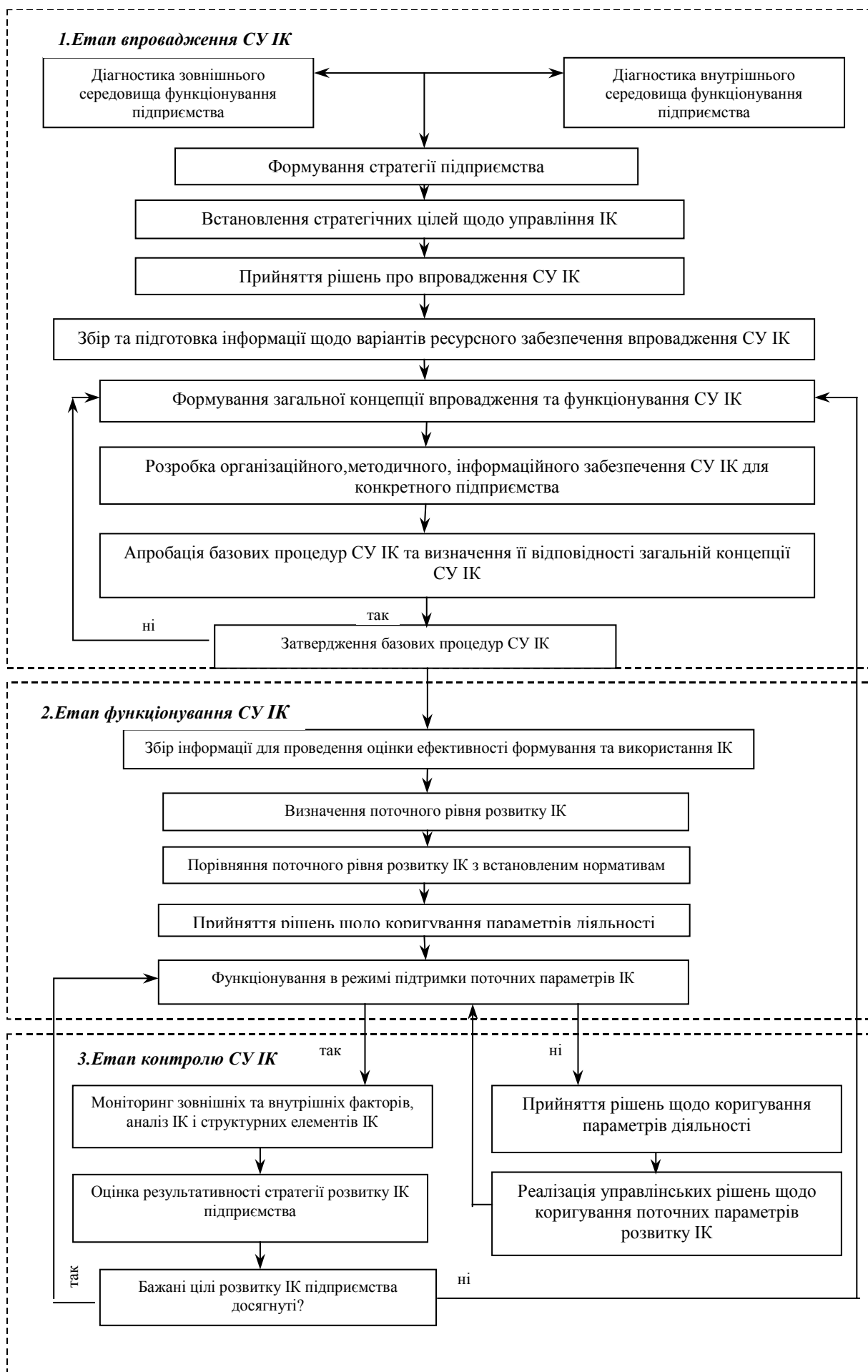

Рис. 1. Алгоритм організації впровадження та функціонування підсистеми ефективного управління інтелектуальним капіталом підприємств

Таким чином, запропонований алгоритм організації впровадження та функціонування підсистеми управління інтелектуальним капіталом передбачає процедури впровадження, функціонування, контролю та їх відповідності встановленим параметрам розвитку.

Література

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал/ Э. Брукинг / [Пер. с англ. под ред. Л. Н. Ковалик]. — СПб.: Питер, 2001.— 288 с.
2. Edvinsson, L. and Malone, M.S. Intellectual Capital: Realizing your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower, Harper Business, New York, 1997. — P. 240
3. Руус Й. Интеллектуальный капитал: практика управления / Й. Руус, С. Пайк, Л.Фернстрем / [пер. с англ. под. ред. В.К. Дерманова]. — СПб.: Высшая школа менеджмента, 2010. — 436 с.

УДК 658

Сергій Володимирович Позняк

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», s_roznyak@bigmir.net

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

ИННОВАЦИОННОСТЬ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

INNOVATION AS A FACTOR OF COMPETITIVENESS INCREASE ENTERPRISES

Анотація. В умовах глобалізації та постійного загострення конкуренції основою конкурентоспроможності виступають інновації, які дозволяють країнам, що володіють інноваційними конкурентними перевагами, займати гідне місце в світовому співтоваристві.

Аннотация. В условиях глобализации и постоянного обострения конкуренции основой конкурентоспособности выступают инновации, которые позволяют странам, обладающих инновационными конкурентными преимуществами, занимать достойное место в мировом сообществе.

Abstract. In the context of globalization and increased competition permanent basis for competitiveness are the innovations that allow countries that have a competitive advantage in innovation, take a worthy place in the world community.

Сучасний розподіл сил у світі являє собою суттєвий відрив країн-лідерів від країн-аутсайдерів. Для інноваційних лідерів характерна висока концентрація найрентабельніших видів бізнесу: 1) високотехнологічна структура національного виробництва; 2) винесення промислово-технологічного циклу еколого- та ресурсоемних виробництв за межі країни; 3) зосередження найбільших фінансових потоків. Таким чином, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність та економічне зростання тісно взаємопов'язані. В сучасних умовах інновації є найперспективнішим підходом для перемоги в конкурентній боротьбі. Адаже перемагають саме ті учасники ринку, які пов'язують свою діяльність з використанням інновацій. Саме за допомогою інновацій можна визначити конкурентні переваги в ринковій боротьбі, реалізація яких дозволяє активно функціонувати та брати участь у формуванні світової економічної системи за рахунок досягнення інноваційної конкурентоспроможності на національному рівні. Інновації є також істотними для побудови результативних бізнес-моделей. Враховуючи вплив і способи створення конкурентної переваги можна виділити два головні види інновацій:

1) зростаючі інновації (incremental innovation). Являють собою інновації з характером удосконалення продукції та технологій. Вони в більшості випадків вводяться систематично, уможлививши поступове зростання чи підтримування даного рівня конкурентоспроможності. Їх найчастіше трактують як чинник, який послідовно впливає на зростання рівня конкурентоспроможності;

2) радикальні інновації (radical innovation). Даний вид інновацій створює не тільки нові технології та продукцію, але також нові концепції ведення бізнесу. Їхній революційний, стрибкоподібний характер викликає те, що вони забезпечують часто порівняно тривалу конкурентну перевагу, створюючи нові умови конкуренції [1].

Як зростаючі, так і радикальні інновації впливають на три важливі сфери, які є вирішальними для конкурентоспроможності (табл. 1):

- 1) економіка і сектори, що її утворюють;
- 2) підприємства та реалізовані ними бізнес-діяльності;